

ABONNEMENT
Pour un an: 2 Dolars
Edition spéciale: 500 Ptrs.

ADRESE
"İdjtihad,, Constantinople

Téléph: St. 865
xxvème ANNÉE
15 Mars 1930

İCTİHAD

Türkçe ve Fransızca
İLMİ, EDEBİ, İKTİSADİ
Mo: 293

ABONEMAN:
Seneliği [24Nushâ] Türki-
ye için 2 1/2, Âlâ kâğıd-
lısı 5 Liradır

İDAREHANESİ
Cıgaloğlunda İctihad Evi

Tarihi Te'sisi:
1904 — Genève
Yirmi beşinci sene
15 Mart 1930

HAYATDAN ALINMIŞ HİKÂYE :

SENİ GİDİ OROSPU !..

Umumi harbin son yılında, bir akşam üstü Eski saray parklarından geçiyordum. Güz mevsiminin son, ve tâkip ettiği gecede, yağmurlar yağmış, şiddetli poyrazlar esmiş soğuk günlerinden biri idi.

Fikir ve meslekinde sabit insanlar gibi, her mevsimde yeşil rengini muhafaza eden çamlardan başka küçük, büyük ağaçların al, gögez, turuncu ve sarı renkler alan yapraklarından haylısı dökülerek, rüzgârın sevkile yer, yer şoseyi ve boş çiçek yerlerini, mozaik birer halı parçası gibi örtmüştü.

Dallarda kalmış olan yapraklardan mâhût (Zaferî nihâî) ümitlerini andıran bir hüzn ile birer, ikişer zikzaklı bir inişle düşüyorlardı.

Güneşin son ışığı yüksek ağaçların tepelerinden ve sarayın kulesinden çekile, çekile soluyor, yalnız havada garba doğru yüzen penbe bulut sürülerinin uçlarını hafifce yaldırlıyordu.

Bu sese kenarlarındaki ağaçlardan birine yaslanıp hâzin olmakla beraber, güzel menâziri temâşa ederken, karkın kapısından muhteşem bir oto girdi ve süratini ağırlaştırarak yanımdan geçti. İçinde ki, lâcivert kostümlü, siyah paltolu, genç ve sarışın Bey, otunun billur çiçekliğine güzel güller yerleştirmekle meşgul olduğundan beni görmedi. Oto şomendöfer köprüsüne kadar giddikten sonra dönerek bir az bu tarafa geldi, ve durdu; Bey indi, şose üstünde gezinmeye başladı. Hâzin güzelliğine rağmen ıslak topraklarda, çürük yapraklar henüz açılmış bir mezar gibi kokan parkta daha ziyade durmuyarak yoluma devam ettim.

Vaktile Ankara'da bir belediye reisinin gözlüğü camına, satıcı tarafından yapıştırılmış olan müdevver numro kâğıdını muhafaza etmesi gibi, parkın önünde ipkasını mucip olan mimari veya tarihi kıymet ve meziyetinin derecesini bilmediğim mâhût sure yaklaşırken bu kalın duvarı bir tünel gibi delen methal önünde bir kira arabası durdu; pek zarif çarşaf ve peçeli bir hanım indi; hızlıca yürüyerek methali geçtikten sonra, zaten pek hafif bir gölgeye benzeyen bu şeffaf peçeyi kaldırdı; mütecessis nazarlarla sağa, sola bakarak, zâlim güzün katliâm ettiği rengârenk yaprak ölümlerini lâkayt adimlarla çiğneyerek muattar bir bahar gibi otomobile doğru gitti.

Ben kapıdan çıkarken, kumaşı eskidikçe rengi de eskimiş gibi yer, yer solmuş siyah bez çarşaf ve siyah zemin üstüne kırmızı çiçekli ve kalın yazma yemeni ile yüzü tamamiyle kapalı bir kadın, yavaşca sadaka istedi.

Bu kadın, bu çarşaf ve peçe ile bir iki senedenberi Galata köprüsünün Kadıköy iskelesine inen merdiveni yanında sâkitâne dilenirdi. İlk nazarda tanıyarak :

— Köprüyü, niçin terketdiniz ? dedim.

— Orada dilenmeyi yasak ettirdiler de..,

Bir sadaka verditken sonra :

— Şimdi parka giren güzel ve süslü hanımdan isteseydiniz, dedim, şüphesiz daha çok verirdi; çünkü pek şen bir tavrile gidiyordu.

— Hayır dedi, vermezdi. Ben onu üç aydanberi tanırım; her pazartesi ve perşembe akşamları tam bu saat'te, araba ile gelir ve daha evvel otomobil ile gelip, içeride bekleyen genç Beyle birleşerek çıkar giderler. Ben sadaka istedikçe, o' para yerine öğüt verir: « Gençsin, der, çalış, dilenmek ayıp; hizmetçilikle bir konağa gir; herkes hizmetçi arıyor, bulamıyor. » der.

— Öğüü doğru ve iyi, dedim.

Kadın, göğsü üstünde kabaran çarşafı biraz açıp, kundakda meme emen bebeği göstererek:

— Bundan başka, iki yaşında bir çocuğum daha var; iki küçük çocuk anasını kim hizmetine alır ? Alacak bulunsa bile ben hizmetçiliğe gireremem, çünkü tövbeliyim.

— Niçin ? dedim.

— Niçini uzun ve söylemeğe utanırım, dedi sormayınız.

— Yalnız çarşafınızla, peçenizi tanıyorum kim olduğunuzu bilemiyorum, utanmayınız söyleyiniz, niçin tövbe ettiniz ?

— Ben de sizi köprüden tanırım iyi yürekli bir Beysiniz, peki, söyleyeyim diyerek ve duvara dayanarak :

— Efendim dedi, ben boybat (Beyâbâd Sinop mülhakatından)hıym; babam askere gitti gelmedi, nerede öldüğü de belli değil; uzun hastalıklar çekdikten sonra anamda öldü ; sekiz yaşında öksüz ve kimsesiz kaldım. Kaymakam, benim gibi kimsesiz bir kız çocuk arattırıyormuş; Muhtar haber vermiş; beni hediye bir hindi gibi vapura koyarak İstanbul'a gönderdi.

Dahiliyye nazırımın dostlarından bir Beyin Boğaz içindeki yalına götürdüler . Beş, altı sene orada hizmet etdim; aylığım yıllıkım filanım yokdu; boğaz tokluğuna çalışıyordum,

Bana bazan, " Hizmetci ,, , bazan " Evlât - lık ,, derlerdi; Beyefendi eyi bir adamdı beni dâimâ " Kızım ,, deye çağırırdı . Bir tek oğlu vardı; benden dört yaş kadar büyükdü, Galata saray mektebinde idi; haftada bir def'a gelirdi; iki kardaş gibi birlikte büyüdükdü ; son sene - lerde yalıda kaldıkca bana tebelleş olmaya baş - ladı; Hanımefendiye şikâyet edemedim. Bir gice, yatdığım odanın kapısı açık kaldı, çünkü gün - düzden anahtarını çalmış; gice yarılarında, ben uyurken, şeytan gibi , gelip yatağıma sokulmuş; korkdum, utandım bağıramadım. " Ben seninle evleneceğim; fakat , mektebi bitirmeyince ol - maz ,, . dedi, kaç kerre and içdi; beraber ge - tirdiği kitaba da el basdı . Küçük Beyden bu kadar büyük bir kötülük ummadığım için inanıp aldandım; çünkü on dört yaşında bir çocuk idim.

Günün birinde gebeliğim anlaşıldı; Hanıme - fendi kızdı küplere bindi :

— Seni gidi oruspu! bir tanecik oğlumu baş - dan çıkardın ha ? . deyerek kuduz bir kedi gibi yüzümü, gözümü tırmaladı, kanlar içinde bırak - di; fitil, fitil saçlarını yoldu ; bir soba odunu ile kolları yoruluncaya kadar döğdükden sonra bohçanı elime vererek koğdu. Nereye gideceğimi kime sığınacağımı bilmeyerek yalıdan Üsküdar'a kadar ağlaya, ağlaya geldim; sokaklarda dola - şırken fakir ve ihtiyar bir kadın bana acıdı , evine kabul etti ; uzatmayalım , Ayşeyi orada doğurdum. Bu mäsümü soğukdan dondurmamak, açlıktan öldürmemek için yine o günâhı işle - meden gayri bir çare bulamadım. Belâya bakı - nız ki yine gebe kaldım. Ali dünyaya geldi ; dert bir iken iki oldu; artık ister, istemez günâ - ha devam etdim . Ne yapmalı idim? sırma saçlı Ayşemi boğmalı, yahut, açlıktan öldürmeli mi - dim, yoksa bu günâhı mı işlemeli idim? Bu , iki günahdan hangisi daha büyük olduğunu düşün - meksizin ikinci yi işledim; fakat, inanınız Beye - fendi, beni bekleyenlere hiç bir kerre şimdi ge - çen Hanımefendi gibi gülererek, oynayarak gitme - dim; asılmaya, bir lağıma atılmaya gidiyor gibi korkarak; igrenerek ve hatta bazan ağlayarak gitdim. Siz söyleyiniz, ne yapmalı idim ? Şu feci maceraya karşı söylenecek bir söz olsa bile bende söylemek mecali kalmamışdı.

"Ne olacaksa olmuş, artık ne söylene bilir?" deyerek ve biraz daha para vererek (oruspu!) dan hudûtsuz bir hüznün ve tees'sürle çekildim.

Kira ile tedarik ettikleri küçük yavrucuk - ları sabahtan akşama kadar, çimdikle ağlatarak geçenlerin merhametlerini tahrik ile sadaka gaspeden kadınlar; nadir değildir , hatta bu

La mort de l'aigle

Quand l'aigle a dépassé les meiges éternelles,
A sa vaste envergure il veut echercher plus d'air
Et le soleil plus proche en un azur plus clair
Pour échauffer l'éclat de sesmornes prunelles.

Il s'enlève. Il aspire un torrent d'étincelles
Toujours plus haut, enflant son vol tranquille
Il monte vers l'orage où l'attire l'éclair, [et fier,
Mais la foudre d'un coup a rompu ses deux ailes.

Avec un cri sinistre, il tournoie emporté
Par le trombe, et, crispé, buvant d'un trait sublime,
La flamme éparse, il plonge au fulgurant abîme.

Heureux qui pour la Gloire ou pour la Liberté,
Dan l'orgueil de la forse et, l'ivresse de rêve
Meurt ainsi, d'une mort éblouissante et brève.

J M. de Heredia

EVENTAIL D'ARÔME

Ce lys pâle et ce pétumia
Blanc ont une odorante musique
Et cette tulipe meurt phtysique
Pour un soleil qui la renia.

A Siva taciturne. a Maya
Eloquente, ô cécité mystique,
Remets le salut blême et pudique
Que l'enfer de Désir envoya.

Vers l'idole, cette auguste alliance
Ne meurtrira jamais le silence
Aux yeux de berile, au cœur d'airain

Berce - toi de ce rythme magique
J'immole, ô Vierge Emoi nostalgique,
A tes pieds mon calme souverain.

1902

AB. DJ.

suretle Galata köprüsü üstünde dilenen sahte analardan birini 1915 senesinde (L'appeau vivant - Canlı çığırtağan) ünvanlı, Fransızca bir manzume ile tasvir etmişdim.

Çocuğunu çarşafı altında gizliyerek, saki - tane sedaka bekliyen, bu zavallı Boyâbâtlının hikâye etdiği faciyanın sıhhatinde şüphe etmek hatırıma gelmedi. Bu kadından ayrılıp gider - ken, kendi kendime :

"Çocuğunu aç ölmekten kurtarmak gayre - tini, en âfif bir anaya kabul ettiremeyeceği - fedakârlık yoktur." dedim.

Erenköyü I, II, 1929 Ebubekir Hazim